

ВОЈИН СИМЕОНОВИЋ: АРХИТЕКТА И ПИЛОТ

VOJIN SIMEONOVIC: ARCHITECT AND PILOT

Аутори: Ивана Симеоновић Ћелић, Милан Миловановић, Иван Р. Марковић, Саво Поповић

Издавач: Музеј Zepter, Београд, 2022.

АПСТРАКТ

Монографија *Војин Симеоновић: архитекта и пилот* групе аутора коју чине Ивана Симеоновић Ћелић, Милан Миловановић, Иван Р. Марковић и Саво Поповић објављена је 2022. године. Користећи се обиљем сачуване документације, аутори су кроз пажљиво систематизовану и структурирану поделу корпуса грађе детаљно реконструисали животни и професионални пут архитекте. Монографија је подељена на два главна сегмента: *Војин Симеоновић (1900–1978), животни и радни елан* и *Градитељски опус архитекте Војина Симеоновића*, у оквиру којих су темељито приказани и описани круцијални догађаји за лични развој архитекте, као и пројекти којима је обележена његова улога ствараоца у међуратном и послератном периоду.

Кључне речи: Војин Симеоновић, монографија, архитектура

Монографија *Војин Симеоновић: архитекта и пилот* групе аутора коју чине Ивана Симеоновић Ћелић, Милан Миловановић, Иван Р. Марковић и Саво Поповић представља један од рецентних научних доприноса из сфере проучавања и валоризовања делатности индивидуалних стваралаца. Након преданог истраживања и систематизовања грађе, монографија је објављена 2022. године као још једна у низу публикација издавачке делатности музеја Zepter. Захваљујући високом нивоу очуваности комплетне документације и породичне заоставштине, њен корпус истиче се обиљем фактографских података и илустративних прилога помоћу којих је детаљно реконструисан животни и професионални пут архитекте Војина Симеоновића (1900–1978). Формално структурирана у два главна поглавља која се простиру на 384 стране, штампана је у тиражу од 500 примерака. Књига је структурално сачињена од пролегомене, два поглавља подељена на више потпоглавља, резимеа и апендикса који се састоји од каталога радова, литературе, одељка посвећеног теренском раду са сарадницима, скраћеница и индекса појмова. Аутори су одлучили да упркос правилу да се у књигама користи јединствено писмо, које је у овом случају латинично, за цитате оригиналних докумената и дописа симултано користе ћирилично писмо, што су оправдали потребом да остану доследни језику оног времена. (Сл.1)

Сл. 1: Насловна страна монографије, фотографија: Анђела Дукић / Fig. 1: Cover page of monograph, photography: Anđela Dukić

Уредница монографије историчарка уметности др Ивана Симеоновић Ћелић у пролегомени истакла је репере који су обележили проучавање опуса архитекте Симеоновића. Том приликом нагласила је улогу првих детаљних истраживања грађе у породичној заоставштини која је за потребе дипломског рада спровела историчарка уметности Хајна Петровић у периоду између 1999. и 2001. године. Такође је истакла значај њеног ментора професора др Александра Кадијевића и чињеницу да је његовим доласком на Одељење за историју уметности Филозофског факултета започето систематско истраживање архитектуре XIX и XX века у Србији. Услед променљивих околности на личном и професионалном пољу, Петровић, као ни Симеоновић Ћелић, нису биле у могућности да истраживања наставе планираним током, те је приређивање монографије пролонгирано, а ауторски тим, последично, у пар наврата измењен. Двоје аутора је преминуло – Милан Миловановић

ноембра 2021. године, а Ивана Симеоновић Ћелић марта 2023. године.

Прво поглавље под називом *Војин Симеоновић (1900–1978), животни и радни елан* носи ауторски и лични печат Иване Симеоновић Ћелић. На 63 стране ауторка је приказала детаљан хронолошки ток Симеоновићевог приватног и пословног живота, а грађа је уједно пропраћена и многобројним илустративним прилозима у виду архивских и фотографија из породичне заоставштине. Поред наведеног, приложени су и прикази извештаја, уписница, потврда и сл. докумената настали током његовог школовања на свим нивоима, као и они везани за улоге овлашћеног архитекта и пилота. Између осталог, приказана су, такође хронолошки, и његова пројектантска конкурсна и реализована остварења, те истакнути подаци о њиховом настанку, реализацији и наручиоцима. С обзиром да је уредница уједно и ћерка архитекта, у њеном приступу презентовања његовог живота и опуса је приметан непосредан однос условљен породичном везом.

Друго поглавље *Градитељски опус архитекте Војина Симеоновића* заједнички је рад пређашње поменуте групе аутора. Састоји се од два главна потпоглавља *Градитељски опус између два светска рата* и *Градитељски опус после другог светског рата (1945–1975)*. У оквиру првог је првенствено пажња посвећена контекстуализацији стваралаштва у међуратном периоду и појашњењу феномена две генерације градитеља Београда, а даље се налазе потпоглавља која су својеврсна типологизација Симеоновићеве делатности на основу статуса пројеката – реализовани, нереализовани, реконструкције, доградње и адаптације. Стављен је акценат на синтетички приступ решавању пројектних задатака, као и на директан утицај који је на његово истраживање стилова и еkleктицистичко моделовање оставио архитекта Александар Ђорђевић, под чијим је менторством Симеоновић радио. Такође је истакнут рад са архитеком Миладином Прљевићем, у чијем је атељеу остварио неколико конкурсних пројеката у области стамбене архитектуре, након чега су уследили осамостаљење стицањем статуса овлашћеног архитекта и самостални рад. У оквиру одељка *Нереализована конкурсна решења (1924–1939)* хронолошки супрезентовани и детаљно описани екстеријери, ентеријери и просторне концепције многобројних пројеката из наведеног раздобља, а велики број прилога обогаћен је оригиналним цртежима и скицама. *Реализовани пројекти (1932–1942)* пак, обилују дубљим стилским анализама, а поред пројектне документације присутне су архивске и савремене фотографије објеката. Такође је продубљена контекстуализација у односу на опште одлике архитектонског стваралаштва тог доба – обележеног модернизмом. Сегмент *Нереализовани наручени пројекти (1931–1941)* садржи пројектну документацију и фактографију везану за стамбене зграде, породичне куће и виле предвиђене за уже градско језгро Београда. Упркос природи групације, изостале су информације о разлогу за одустајање од реализације ових објеката. Последњи део поглавља *Реконструкције,*

доградње и адаптације посвећен је неколицини објеката чији је визуелни идентитет Симеоновић изменио у четвртој и почетком пете деценије двадесетог века.

Друга велика тематска целина посвећена послератном опусу, закључно са 1975. годином, започета је разматрањем изазова обнове и изградње југословенског градитељског фонда, при чему је назначена и промена у интензитету Симеоновићевог рада, односно, његова сукцесивна деклинација. Експлицирана је немогућност да се његов опус класификационо и квалификационо изједначи, те да је супротности могуће уочити са методолошког аспекта, без потенцирања на искључивости. Тврдње овог типа се јављају као директне последице при проучавању архитектонских делатности стваралаца чије радове није могуће строго груписати. За разлику од међуратног опуса, који је добио место у историографији захваљујући одређеним истраживачима, послератни је систематизован тек овом приликом. У склопу *Реализованих пројеката (1945–1963)* говори се о Симеоновићевом ступању у државну службу, које је резултирало радом у склопу бројних колектива, те о битним улогама које је остваривао унутар њих. Приказано стваралаштво се надовезало на његову активност на пољу стамбене архитектуре, коју је започео у међуратном периоду, али се од ње и удаљио пројектовањем индустријских објеката и споменика ван Београда. Међу *Нереализованим пројектима* нашао се и већи број решења за објекте јавне намене и приметан је значајан пробој на пољу стваралаштва на периферији. Уз наведено, издваја се и одељак посвећен *Обликовању намештаја*.

Заједнички чинилац свих потпоглавља представља поновна употреба дескриптивног модела, те се као константа у приступу писању монографије наметнуо фактографско-дескриптивни карактер обраде грађе, док је изостала дубља контекстуална анализа. Аутори су у континуитету документацију систематизовали истоветно пређашњој, чиме су остварени хомогеност и формални склад у презентовању објеката дијаметрално супротних типологија естетских и наменских групација. Поред свих наведених чинилаца које садржи, значај књиге огледа се и у њеном потенцијалу да буде носилац утиларне функције свеобухватног полазишта за даља истраживања. Публиковањем монографије о плодносом ствараоцу какав је био Војин Симеоновић, аутори су етаблирали пут будућим истраживачима и историографима који ће бити у могућности да својим прилозима допринесу даљем тумачењу његовог дела. Захваљујући обиму и стању очуваности приказане документације, створен је простор за могућност приређивања будућих партикуларних монографских чланака, компаративних анализа, те слојевитијих валоризација Симеоновићевих остварења.

Анђела Дукић

мастер историчарка уметности, Универзитет у Београду – Филозофски факултет, Србија, iu.andjeladukic@gmail.com, 0000-0002-9320-2810, +381 652369666